

Etäväitösten vuosi

PAAVO NIKKOLA

Koronaviruksen aiheuttama pandemia pisti kapuloita monen väitöskirjatutkijan rattaisiin. Suurin osa viime vuoden väitöstilaisuuksista järjestettiin etänä niin, että vastaväittelijä ja yleisö osallistuivat tilaisuuteen videoyhteyden välityksellä. Pandemian aiheuttamien kokoon-tumisrajoitusten puitteissa geologian alalta väit-teli Suomessa tohtoriksi neljä henkeä vuonna 2020; minä olin heistä ensimmäinen – varsi-nainen etäväittelyn koekaniini.

Kun väitökseni ajankohta sovittiin tammi-kuussa 2020, koronavirus oli vielä kaukainen huhu. Väitöspäiväkseni määräytyi 20. maaliskuuta, mikä sopi minulle mainiosti. Maalis-kuun lopulla voisi olla lämpöasteita, mikä takuulla parantaisi juhlatunnelmaa karonkka-paikaksi valitussa Villa Elfvikin kartanossa.

Koronavirus iski väitössuunnitelmani lähes kanveesiin kahdella napakalla iskulla. Ensimmäinen isku oli, kun vastaväittelijäni Oslon yliopistosta ilmoitti viikkoa ennen väitöspäivää, että ei voi saapua Suomeen. Oslon yliopisto oli kieltänyt kaiken rajanylittävän matkustamisen. Seuraava tälli osui ja upposi neljä päivää ennen väitöstäni, kun Helsingin yliopisto julkaisi oman koronaohjeistuksensa ja kustoksesi valittu väitöskirjaohjaajani professori Tapani Rämö joutui jäämään kotika-ranteeniin edeltävän viikon ulkomaanmatkan takia. Harkitsin hetkellisesti väitöksen siirtämistä myöhempään ajankohtaan, mutta onnekseni järjestelyjä jatkettiin ja väitös päätettiin toteuttaa videoyhteyden avulla. Väitökseni kustoksena toimi lopulta professori Ilmo Kukkonen.

Tapahtumarikkaasta väitösviikosta huolimatta väitös meni hyvin. Tästä suuri kiitos Helsingin yliopiston henkilökunnalle. Kun oli tosi kyseessä ja tarvetta nopealle toiminnalle, jähmeähkö yliopistobyrokratia muuttui liuk-

kaaksi kuin saippua. Olen kiitollinen, että asia-ni järjesteltiin ammattimaisesti ja sain väiteltyä ajallaan.

Karonkkajuhlien väliin jääminen ei ollut iso kolaus; eniten jäi harmittamaan se, että väitöskirjaohjaajani ei päässyt väitökseen karanteenin takia. Kuohuviinilasien kilistely onnistui myös sallitulla kymmenen hengen porukalla ja tilaisuudesta jäi hyvä muisto. Etäväitöksen teknisistä järjestelyistä sain jopa kehuja. Väitivät, että väitöstäni oli helpompi ja selkeämpi seurata tietokoneen ruudulta kuin perinteistä väitöstä luentsosalissa. Uskon tämän täysin.

Tätä juttua varten kysyin kokemuksia myös muilta korona-aikaan väitelleiltä geologeilta. Kommentteja sain Paavo Härmältä ja Henrik Kalliomäeltä. Ilmeni, että jokainen meistä oli hyvin tyytyväinen väitökseensä. Mokat, jos niitä sattui, olivat merkityksettömiä. Puhuminen isossa auditoriossa vain muutamalle ihmiselle koettiin oudoksi ja paineita tuli siitä, että ei tiennyt kuinka monta ihmisiä seuraa tilaisuutta etänä. Myös huoli etäyhteyden pettämisestä ja teknisistä ongelmista aiheutti jännittyneisyyttä, mutta kaikki meni lopulta moitteetta jokaisen kohdalla. Yksi etänä väitellyt kehui väitöstilaisuuttaan siistiksi ja hyvin järjestetyksi.

On huomion arvioista, että kaikkien väitelleiden mielestä väitöstilaisuuksia voitaisiin järjestää etäyhteyden avulla myös korona-ajan jälkeen. Jos näin todella tehdään, etäväitösten juhlatunnelmaa voisi kuitenkin parantaa ja ne ansaitsisivat oman juhlakaavansa! Vuosisatojen takaa periytyvä väitösprotokolla on muutenkin päivityksen tarpeessa.

PAAVO NIKKOLA

(paavo.nikkola@gtk.fi)

Kirjoittajan väitöskirja käsitteli Islannin basalttien syntyä ja kehitystä.